Gemeente Amsterdam

Retouradres: Postbus 94652, 1090 GR Amsterdam

Gemeente Amsterdam
Commissie Persoonsgegevens

PER E-mail
Tav
Directeur Onderwijs, Jeugd en Zorg, de heer D. Stuurman
Manager IV, de heer 5.1, 2, e
Kopie:
privacycoördinator, de heer mr. 5.1, 5.1, 2, e
Stedelijk Directeur, de heer E. ten Hulsen
CIO, de heer J. Flippo

Datum	19 januari 2017
Ons kenmerk	U17008
Behandeld door	Mw. 5.1, 2, e
Doorkiesnummer	5.1, 2, e
Faxnummer	nvt
E-mail	5.1, 2, e @amsterdam.nl
Bijlage	1
Onderwerp	Advies Commissie Persoonsgegevens Amsterdam over onderzoeken in het kader van Onderwijs

Geachte heer Stuurman, de heer 5.1, 2, e ,

Op de vergadering van de Commissie Persoonsgegevens Amsterdam (CPA) van 15 december 2016 was namens u een vertegenwoordiging aanwezig van de gemeente Amsterdam. Bij het agendapunt "Onderzoeken in het kader van Onderwijs" heeft de CPA het navolgende besproken.

In zijn algemeenheid, overweegt de CPA dat de methodiek van de Verkorte Risico Risicoanalyse zoals deze nu is, te veel gericht is op de risico's van de gemeente Amsterdam zoals bijvoorbeeld imagoschade, en te weinig gericht op de bescherming van de persoonlijke levenssfeer van de betrokkene en de risico's die in dat verband van belang zijn. Verder adviseert de CPA u om een Privacy Impact Analyse te verrichten voor het proces van het begin van het aanleggen en de koppeling van gegevensbestanden tot aan de openbaarmaking van de resultaten van de onderzoeken in het kader van onderwijsbeleid. Deze analyse bevordert het verkrijgen van zicht op de maatregelen die noodzakelijk zijn om de borging van de Wet bescherming persoonsgegevens en meer specifiek artikel 9 lid 3, artikel 11 en, indien van toepassing, artikel 23 lid 2 Wet bescherming persoonsgegevens en de Wet Basisregistratie Personen (Wet BRP) te bewerkstelligen. Ook stelt de uitkomst van de analyse u in staat uw partners in de keten, zoals bijvoorbeeld Onderzoek, Informatie en Statistiek te betrekken, alsmede de Informatievoorzieningseenheid en het Centraal Bureau van de Statistiek.

Ter zake van de gepresenteerde onderzoeken, adviseert de CPA als volgt.

A. Schoolloopbaanonderzoek

De CPA is niet overtuigd dat er een noodzaak is om zowel sociaal economische factoren als een voorspellingsindicator in het onderzoek te betrekken. Met betrekking tot de voorspellingsindicator is onderbouwd dat vanaf persoonsniveau geabstraheerd zal worden om patronen te ontdekken om tot een voorspellingsindicator te komen voor het behalen van een startkwalificatie via het vervolgonderwijs na eerder vroegtijdig schoolverlaten. Het gaat om het achterhalen van succesfactoren in de schoolloopbaan. De indicator is verder niet naar personen te herleiden. De CPA adviseert om nader te onderbouwen waarom het bepalen van de voorspellingsindicator ten behoeve van het onderwijsbeleid van het College van Burgemeester en Wethouders noodzakelijk is en op welke wijze de indicator aan de effectiviteit van het beleid bijdraagt. Alleen dan kan onderbouwd worden dat het statistisch onderzoek een algemeen belang dient dat de publieke taak ondersteund.

Daarnaast vindt een analyse plaats van de sociaal economische gegevens, te weten: gegevens uit de Basisregistratie Personen over herkomst en het opleidingsniveau ouders en huishoudensinkomen van het CBS. Met betrekking tot het onderzoek naar sociaal economische factoren en de daarbij voor het onderzoek benodigde gevoelige persoonsgegevens, vraagt de CPA of het nadrukkelijk de bedoeling is om met het onderzoek het achterstandenbeleid te evalueren of indicatoren daarvoor formuleren.

Verder vraagt de CPA om de wettelijke grondslagen en ontheffingen in de Wet BRP en de Wbp nader te onderbouwen.

B. Matchingsonderzoek

De CPA overweegt dat de ingediende documenten over het matchingsonderzoek aangepast zullen moeten worden, zodat duidelijk wordt dat een schoolkeuzemotivatie niet wordt betrokken bij de onderzoeksvragen. Het doel van het onderzoek zal goed moeten worden omschreven en voldoende bepaald zijn om de daarbij behorende en minimaal noodzakelijke gegevens-set vast te stellen. De CPA heeft geen overwegende bezwaren tegen het onderzoek, mits de nodige voorzieningen worden getroffen teneinde te bewerkstelligen dat de persoonsgegevens uitsluitend voor dit onderzoek worden verwerkt en verder voldoende maatregelen worden getroffen voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen. In dit verband verwijst de CPA naar het algemeen advies om een Privacy Impact Analyse te verrichten van het proces van het aanleggen van de gegevensbestanden tot aan de publicatie van onderzoeksresultaten en de vernietiging van de onderzoeksbestanden, zodat de Wet BRP en de Wbp goed geborgd zijn.
Verder is het van belang goed te motiveren welk algemeen belang het onderzoek dient.
Verder vraagt de CPA om de wettelijke grondslagen in de Wet BRP en de Wbp nader te onderbouwen, omdat dit nu niet goed uit de ingediende documentatie blijkt.

C. Onderzoek (enquête) naar de meerwaarde van de Amsterdamse Leraren- en Scholenbeurs

De CPA heeft geen overwegende bezwaren tegen de enquête naar de meerwaarde van de Amsterdamse Leraren en Scholenbeurs, met dien verstande dat de wettelijke grondslagen in de Wbp en de Wet BRP nader moet worden geduid en onderbouwd. Verder verwijst de CPA naar het algemeen advies in deze brief om een Privacy Impact Analyse te verrichten.

Voor het overige verwijs ik u naar de zakelijke weergave van hetgeen op de vergadering is besproken per onderzoeksvoorstel.

Ik vertrouw er op u aldus voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

5.1, 2, e

Mr. dr. U. van de Pol
Voorzitter Commissie Persoonsgegevens Amsterdam

Commissie Persoonsgegevens Amsterdam
Uittreksel van het concept-verslag van de openbare vergadering op donderdag 15 december 2016

6. Onderzoeken in het kader van Onderwijs (Cluster Sociaal)

A. Schoolloopbaanonderzoek
De CPA wil weten wat de verantwoordelijkheid is van het Kohnstamm Instituut die op pagina 11 van de Verkorte Risico Analyse (VRA) van de Informatiebeveiligingsdienst Gemeenten (IBD) staat vermeld.

De indieners zeggen dat het hier moet gaan om een typefout. Dat instituut is alleen betrokken bij een tussenevaluatie en heeft hier geen verantwoordelijkheid.

De CPA vraagt een toelichting op de hoogste veiligheidscategorie 3 die is genoteerd.

De indieners antwoorden dat van een aantal schoolgaande kinderen om veiligheidsredenen beslist niet bekend mag worden naar welke school zij gaan. Die worden daarom bij voorbaat uitgesloten van dit onderzoek.

De CPA vraagt waarom er onderaan pagina 16 gerept wordt van het wakker liggen van medewerkers. Dat woordgebruik wekt de indruk dat de vragenlijst niet serieus ingevuld is. Dat doet ook het verwijzen naar een niet meegestuurde bijlage die bovendien niet eens relevant is.

De indieners zeggen dat zij hiermee hebben willen aangeven dat zij alle mogelijke maatregelen getroffen hebben om onterechte verspreiding van informatie tegen te gaan en dat het aan de medewerkers is om daar zo alert en secuur mogelijk mee om te gaan. Zij bieden hun excuses aan voor het verkeerde beeld dat nu kennelijk gewekt is. Zij geven aan dat ze juist zo zorgvuldig mogelijk de vragenlijsten hebben willen invullen en graag elke hulp te willen aanvaarden om de invulling te verbeteren.

De CPA erkent dat het gaat om een lastig pakket aan invuloefeningen. Maar in dit onderzoek komen diverse bestanden bij elkaar die een koppeling hebben met burgerservicenummers. Dat brengt privacyrisico's met zich mee en de CPA wil graag weten waar men kan vinden hoe de onderzoekers omgaan met die risico's. Nu staat er vooral te lezen over de risico's dat informatie voortijdig uitlekt, maar niet hoe het zit met de risico's rond de databestanden waar het eigenlijk over zou moeten gaan. Privacy is een grondrecht van de burger op zich. Het invulproces lokt echter uit vooral te kijken naar de schade voor de gemeente als er een probleem ontstaat. Pas in de vierde paragraaf komen andere risico's aan de orde. De VRA lijkt vooral te kijken naar mogelijke imagoschade voor de gemeente.

De indieners erkennen dat het invullen nogal dwingend is. Bij de persoonsgegevens hebben zij vooral gekeken naar de gevolgen voor het kind en de relatie met het BSN, maar dat komt in het rapport en de toelichting kennelijk niet zo uit de verf.

De voorzitter zegt dat de CPA deze primaire gerichtheid van de VRA op het gemeentebelang wil stellen bij een besloten overleg met de privacycoördinatoren en daarna als CPA met een eigen commentaar te komen. Dit IBD-instrument van de VRA is nu vooral gericht op de informatiebeveiliging waar naderhand het aspect privacy is onder geschoven. Dat neemt echter niet weg dat in dit onderzoek de mogelijke risico's voor de kinderen en hun ouders ook goed onder ogen gezien moeten worden. Hij vraagt waarom er geen PIA is bijgevoegd bij dit onderzoek, terwijl die volgens de analyse wel nodig zou zijn.

De indieners zeggen daarover juist advies te willen krijgen over hoe men dat het beste kan organiseren als er drie verschillende afdelingen van de gemeente Amsterdam bij zijn betrokken.
Dat wil men graag bespreken en men staat open voor elke suggestie.

De voorzitter zegt dat de CPA er niet is voor het oplossen van organisatorische problemen, maar graag zal reageren op een voorstel dat wordt voorgelegd. Hij vindt het nu onbevredigend dat er geen goed zicht is op de risico's en de maatregelen om die te beperken. Dat moet volstrekt transparant zijn, zeker voor dit soort onderzoeken die draaien om het opsporen van voorspelindicatoren. Een PIA is in dit geval echt nodig om te voorkomen dat het instrument van het onderzoek in opspraak komt. Het moeten vertrouwenwekkende onderzoeken blijven. Er moet een externe beoordeling van de inhoud en van het systeem komen. Hij oppert de suggestie het Kohnstamm Instituut daarvoor te vragen.

De CPA vraagt of er ook sociaaleconomische factoren als indicator in het onderzoek worden meegenomen en of er achterstandenbeleid uit gaat voortvloeien.

De indieners zeggen dat vanaf persoonsniveau geabstraheerd zal worden om patronen te ontdekken en tot een voorspellingsindicator te komen voor het behalen van een startkwalificatie via het vervolgonderwijs na eerder vroegtijdig schoolverlaten. Het gaat om het achterhalen van succesfactoren in de schoolloopbaan. De indicator is verder niet naar personen te herleiden. Daarnaast vindt een analyse plaats van de sociaaleconomische en andere gegevens van het CBS waar het CBS zijn eigen versleuteling op toepast.

De CPA vraagt of er niet te veel risico's komen kijken als bij de cluster Sociaal al deze bestanden gekoppeld worden, vervolgens naar OIS gaan en dan nog eens in een CBS-omgeving. Het is niet duidelijk waarom al die stappen nodig zijn en waarom al die bestaande gemeentelijke bestanden aan elkaar gekoppeld moeten worden. Ook is niet duidelijk hoe die indicator in de praktijk zal worden ingezet. Het gaat nu om het opsporen van patronen in het verleden, maar vervolgens zal men met die indicator toch ook iets willen doen op het gebied van beleid.

De voorzitter concludeert dat er nog veel kwesties opgehelderd moeten worden. Het is van belang, ondanks de opzet van de VRA, toch ook nadrukkelijker in te gaan op de positie van de leerlingen, ouders, leerkrachten en scholen. Verder is het onduidelijk wat er precies gebeurt met de sociaaleconomische input en vragen over het verleden. De noodzaak van een PIA blijft overeind, zeker waar het de bedoeling is te komen tot een voorspelindicator.

De CPA heeft verder behoefte aan meer informatie over de vertaling van het resultaat in beleid en praktijk. Het is van belang te weten of de indicator net als de uitslag van de Cito-toets op een kind kan worden geplakt bij schooladvisering. Het begrip voorspelindicator verdient dus toelichting. Ook het proces met de cluster Sociaal vergt nog de nodige toelichting. Hij zou graag een gloedvol betoog zien over nut en noodzaak van de indicator.

B. Matchingsonderzoek
De CPA vraagt of de breed gestelde onderzoeksvragen wel te beantwoorden zijn met de genoemde datasets. De vraag is bijvoorbeeld of schoolkeuzemotieven wel uit deze datasets te halen zijn en zaken als voortijdig schoolverlaten.

De indieners geven aan dat het erom gaat te achterhalen of er verschil is tussen leerlingen die terechtgekomen zijn op de school van hun eerste keuze en leerlingen die hun eerste keuze niet kregen gehonoreerd. Het matchingbestand wordt gekoppeld aan de actuele leerlingenbestanden om te kijken of er schoolwisselingen hebben plaatsgevonden en of daar een samenhang te ontdekken valt. Het was aanvankelijk inderdaad de bedoeling ook schoolkeuzemotieven daarbij te betrekken, maar in overleg met de beheerder van de bestanden is daarvan afgezien. In de managementsamenvatting van de VRA is die onderzoeksvraag per abuis blijven staan. Dat soort aspecten komen pas aan de orde als de leerlingen verder zijn in hun schoolloopbaan en rijkere informatie beschikbaar komt om dit soort vragen te beantwoorden. Schoolwisselingen zouden ook kunnen leiden tot meer voortijdig schoolverlaten. Bij de schoolbesturen bestaat het vermoeden dat meer leerlingen van school gaan wisselen als ze niet op de school van hun eerste keuze terechtkunnen. Met dit onderzoek wil men achterhalen of dit mogelijke effect van het nieuwe matchingsysteem zich daadwerkelijk voordoet.
Hun adviseur benadrukt dat de indieners de stukken uitermate serieus hebben ingevuld en dat onder de grote tijdsdruk daar helaas enkele dingen blijkbaar over het hoofd zijn gezien.

De voorzitter zegt dat de commissie te oordelen heeft over de ingediende documenten in de vorm waarin ze zijn aangeboden. Het gaat erom dat de projecten aan bepaalde normen voldoen en dan moet gewezen worden op slordigheden, als het laten staan van schoolkeuzemotivatie bij de onderzoeksvragen, terwijl dat punt al afgevallen is. Het gaat om risicovolle onderwerpen en dan heeft de CPA de plicht om te wijzen op knelpunten en omissies. Ook al omdat de buitenwereld zal reageren als zich onverhoopt incidenten zouden voordoen. Hij wil nu bijvoorbeeld al meegeven dat er in de toekomst mogelijk een relatie zal worden gelegd tussen de plaatsing en motivatie en de voorspelindicator.

De CPA denkt dat de conclusie van het advies nog nader moet worden bekeken op de scorecijfers. Verder vindt men het ook hier van belang om bij de verkorte risicoanalyse de privacyrisico's beter uit de verf te laten komen in het proces van informatieverwerving en -verwerking. Men moet zich niet in een model laten wringen, maar kan in de opmaat aangeven dat men zich ongeacht het format van het model bewust is van die risico's. Voorts blijft een PIA noodzakelijk.

C. Onderzoek (enquête) naar de meerwaarde van de Amsterdamse Leraren- en Scholenbeurs

De CPA vraagt een toelichting op de mededeling dat het Kohnstamm Instituut de ingevulde vragenlijsten ontvangt, maar die niet kan herleiden tot personen.

De indieners antwoorden dat de brieven door de gemeente Amsterdam worden verstuurd. In die brief staat een link naar de vragenlijst die niet gekoppeld is aan een persoon of een mailadres.

De CPA vraagt waarom er haast geboden is met dit onderzoek. Verder merkt men op dat bij de rubriek 'betrokkenen' in het model niet gedoeld wordt op de meewerkende organisaties, maar op de personen wier gegevens verwerkt worden. Voorts vraagt men expliciet te vermelden op welke concrete subartikelen van artikel 8 men zich baseert bij de rechtmatigheidsgrondslag, zodat de CPA beter kan beoordelen of dat terecht is.

De indieners zeggen dat het proces met de schoolbesturen minder soepel liep dan verwacht en dat daarom pas na de zomer zaken in gang konden worden gezet. De wethouder wil de tussentijdse evaluatie naar de raad sturen op een moment dat zij nog aan het bewind is.

De voorzitter bedankt de indieners voor hun toelichtingen. De commissie heeft het nodige huiswerk meegegeven vanuit de zorgen over de insteek en de opzet en geenszins vanuit twijfels over hun inzet of goede trouw.